

Neuvostojen lausunnot
kuljetuspalvelujen
soveltamisohjeisiin kevät ja
syksy 2023

16.11.2023

Koonnut Katja Vuori, johtava asiantuntija

keusote.fi

HYVINKÄÄ | JÄRVENPÄÄ | MÄNTSÄLÄ | NURMIJÄRVI | PORNAINEN | TUUSULA

Lausuntojen antajat

Kevät 2023

- Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen vanhusneuvosto
  - Neuvoston kokous 1.6.2023
- Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen vammaisneuvosto
  - Neuvoston kokous 11.5.2023

SYKSY 2023

- Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen vanhusneuvosto 24.10.2023
  - Neuvoston kokous 19.10.2023
- Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen vammaisneuvosto
  - Neuvoston puheenjohtaja Esa Lahela 8.11.2023
- Hyvinkään vammaisneuvoston lausunto
  - Neuvoston kokous 25.10.2023
- Mäntsälän vammaisneuvoston lausunto
  - Mäntsälän vammaisneuvoston puheenjohtaja
- Mäntsälän ja Pornaisten ikäihmisten neuvosto
  - Neuvoston kokous 25.10.2023

Taustaa

- Neuvostoille lähetettiin liikkumista tukevien palvelujen soveltamisohjeita päivitettäessä kaksi lausuntopyyntöä:
  - 4.5.2023
    - Pyydettiin kommentoimaan luonnosta, joka oli tehty uuden vammaispalvelulain mukaisesti (lain voimaantulo siirtyi vuoden 2025 alkuun)
  - 11.10.2023
    - Pyydettiin kommentoimaan luonnosta, joka tehtiin voimassa olevan vammaispalvelulain mukaiseksi

Esityksen rakenne

- Tässä diasetissä käydään läpi aiheittain neuvostojen kommentit
- Neuvostojen antamat kommentit ovat vasemmassa palstassa ja oikealla vastaukset näihin

Kommentit 2023 kevään ja syksyn lausuntokierroksiin

(Kevät uuden vammaispalvelulain mukainen luonnos ja syksy nykyisen vammaispalvelulain mukainen luonnos uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirryttyä vuoden 2025 alkuun)

Asiakaslähtöisyyteen liittyvät kommentit

Toimiva palvelu edellyttää tarvittaessa määräyksistä joustamista. Tällaiset joustot tulee kirjata, jotta uusintava vaikutus määräyksiin tulisi huomioiduksi.

Valituksiin, jotka koskevat erimielisyyttä soveltamisohjeen soveltamisesta tulisi saada selkeät ohjeet ja valitukseen vastaamiseen määräaika kolme kuukautta. Valituksen tekemiseen tulee saada tarvittaessa puolueettoman viranomaisen apu tai osoittaa henkilö, jonka puoleen voi kääntyä.

- Viranhaltijan on mahdollista tehdä yksilölliseen harkintaan perustuvia päätöksiä perustellusta syystä.
- Asiakkaan saadessa viranhaltijapäätöksen, on päätöksessä tiedotettu muutoksenhakuajasta. Myös soveltamisohjeen soveltamiseen liittyvän erimielisyyden voi tuoda esille tätä kautta. Muutoksenhaku-aika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Muutoksenhakuajan pituus on määritelty hallintolain (434/2003) 49 c §:ssä.
- Sosiaaliasiamies on puolueeton henkilö, jonka puoleen voi kääntyä.

Tarve fyysiselle neuvonnalle

- Ohjausta ja neuvontaa voi saada myös muuten kuin puhelimitse
- Tarvittaessa fysioterapeuttia voidaan hyödyntää kun tarvitaan lisätietoa. Mikäli em. Ammattilaisen hyödyntäminen halutaan vakituisesti toimintatavaksi, vaatii tämä lisäresursseja ja nostaa kustannuksia.
- Tietoa saa sekä ikäihmisten että vammaispalvelujen neuvonnasta ja ohjauksesta sekä asioita arvioivilta ja päätöksiä tekeviltä viranhaltijoilta. Lisäksi palvelun piirissä olevia ja sinne uutena tulevia ohjeistetaan palvelun käyttöön käytännössä.

SHL:n liikennevälineiden käytön ohjaus ja harjoittelu

- *”Vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua saavalle asiakkaalle voidaan myöntää lisäksi vammaispalvelulain mukainen saattajapalvelu. **Vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua hakevalle tai saavalle asiakkaalle voidaan myöntää myös sosiaalihuoltolain nojalla liikkumista tukevana palveluna julkisten liikennevälineiden käytön ohjausta ja ohjattua harjoittelua.**”*
  - Tässä voi syntyä käsitys, että vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua hakevalle asiakkaalle voitaisiin tehdä päätös pelkästään sosiaalihuoltolain mukaisesta liikkumista tukevasta palvelusta. Asiakkaalla on kuitenkin oikeus saada päätös hakemastaan vammaispalvelulain mukaisesta kuljetuspalvelusta.
- Mikäli asiakas on hakenut VPL:n mukaista kuljetuspalvelua, eikä hänelle sitä myönnetä, asiakkaalle on tehtävä asiasta kielteinen päätös, vaikka hänelle myönnettäisiin SHL mukaista palvelua.
- Julkisten liikennevälineiden käytön ohjausta ja harjoittelua halutaan myöntää myös VPL kuljetuspalvelua hakeville.

SHL kuljetuspalvelun tulo- ja varallisuusrajat

- Varallisuusrajoja voisi korottaa, jolloin VPL –matkoista osa siirtyisi SHL:n kautta järjestettäväksi
- Tulo- ja varallisuusrajat ovat liian korkeita. Niitä voisi korottaa esim. Helsingin vastaavien ohjeiden mukaisiksi. Varallisuus on katsottu Helsingin ohjeissa eri tavalla, vaikka määrät eivät juuri poikkea ehdotetuista. Tärkeää on, että kaikki palvelua tarvitsevat pystyvät oikeasti liikkumaan ilman, että vamma tai muu terveysrajoitus ei estä mielekästä elämää.
- Tulo- ja käteisvarallisuusrajat ovat liian alhaiset. Tuloraja tulee nostaa keskimääräiseen eläkkeeseen saakka. Käteisvarallisuuden ohella osakkeita ja muuta sijoitusvarallisuutta koskeva raja on keinotekoinen, koska nämä varat on helppo kätkeä.
- Tämä ei vaikuta VPL kuljetuspalveluun, jossa ei ole tulo- ja varallisuusharkintaa. Kun edellytykset palvelun myöntämiselle täyttyvät, palvelu myönnetään
- Sekä yksinasuvan että pariskunnan kohdalla tulorajoja on korotettu SHL kuljetuspalvelussa luonnoksessa sadalla eurolla
- Molempia rajoja on nostettu luonnokseen sadalla eurolla verrattuna voimassa olevaan soveltamisohjeeseen. Rajauksen nostaminen keskimääräiseen eläkkeeseen saakka nostaisi palvelun piiriin pääsevien asiakkaiden määrää ja samalla myös lisäisi määrärahan tarvetta SHL liikkumista tukevien palvelujen järjestämiseen.
- Tulo- ja käteisvarallisuusrajoja määriteltäessä on tehty vertailua muiden hyvinvointialueiden käytäntöihin.

Suomessa asuvien eläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke eläkkeen rakenteen ja saajan sukupuolen mukaan 31.12.2022 €/kk

	Miehet	Naiset	Kaikki
Keskimääräinen kokonaiseläke	2 070	1 658	1 845
Työeläkkeen osuus	1 933	1 502	1 698
Kelan eläkkeen osuus	117	143	132
SOLITA –eläkkeen osuus	20	12	16

Lähde: Eläketurvakeskus. Keskimääräiset eläkkeet. Verkkajulkaisu. Luettu 3.11.2023

SHL kuljetuspalvelujen rajaukset

- Julkisen liikenteen puuttuminen ilman liikkumista tukevia toimintarajoitteita ei oikeuta saamaan liikkumista tukevia palveluja. Tämä asettaa ikäihmiset eriarvoiseen asemaan ja haja-asutusalueilla asuville vaikuttaa palvelujen saavutettavuuteen.
- Toimivan julkisen liikenteen puutteen tulee aina oikeuttaa liikkumista tukeviin palveluihin. HVA:lla on haja-asutusalueita ja tarvittavien palvelujen saamisen edellytyksenä on kyky niiden saavuttamiseen.
- Matkoissa korostetaan asiointia, mutta tulisi olla mahdollisuus myös sosiaalisten suhteiden ylläpitoon. Sosiaalisten suhteiden tarve ei vähene asuttaessa palveluasumisessa.
- SHL:n mukainen kuljetuspalvelu on määrärahasidonnainen palvelu. Hyvinvointialue voi käyttää tulo- ja varallisuusrajoja ja kohdentaa palvelun kaikista heikoimmassa asemassa oleviin.
- Sosiaalihuoltolain mukaisessa kuljetuspalvelussa viranhaltijan on näissä tilanteissa mahdollista käyttää yksilöllistä harkintaa perustellusta syystä.
- Matkoja voi käyttää myös sosiaalisten suhteiden ylläpitoon. Itsenäisesti asuvilla asiakkailla suuri osa matkoista kuluu asiointiin (esim. kauppa- ja apteekkimatkat). Luonnoksessa kohdan muotoilu säilytetään ennallaan.

Saattajapalvelu

- Jos liikkumisen tuki järjestetään henkilökohtaisen avun avulla, niin avustustunteja tulisi olla riittävästi, jotta se mahdollistaisi myös julkisen liikenteen käyttämisen.
- Järjestettäessä liikkumisen tukea henkilökohtaisena apuna, on huolehdittava avustajatuntien riittävydestä ja siitä, että avustaja on tosiasiaassa käytettävissä
- Lainaus vpl –käsikirjan luonnostekstistä: *liikkumisen tuki voidaan toteuttaa myös henkilökohtaisen avun avulla silloin kun vammaisen henkilö pystyy käyttämään julkista joukkoliikennettä tai liikkumaan avustajan avustamana. Avustustuntien määrää arvioitaessa huomioitava liikkumiseen käytettävä aika. Sopii liikkumisen tuen toteuttamistavaksi erityisesti silloin, kun avustaja on käytettävissä koko päivän, työpäivän tai ympärivuorokautisesti.*
- **”Saattajana voi toimia esimerkiksi asiakkaan omainen tai läheinen. Saattajana ei voi toimia henkilö, joka tarvitsee itse taksin kuljettajan apua siirtymisiin.”**
  - Jälkimmäisellä näistä lauseista ei ilmeisesti tarkoiteta, että saattajana ei voisi toimia henkilö, joka itse tarvitsee kuljetuspalvelua?
- Asiaa selvitetään palvelutarpeen arvion yhteydessä ennen päätösten tekoa.
- Kohta pidetään ennallaan. Saattajana toimiessa tulee toimintakykynsä puolesta kyetä toimimaan kuljetuspalveluun oikeutetun saattajana. Eli saattajan tulee kyetä auttamaan asiakasta esim. asiointimatkan aikana liikkumisessa. Mikäli saattajana toimivalle on myönnetty kuljetuspalvelu, hänen oma toimintakyky on heikentynyt liikkumisen ja julkisten joukkoliikennevälineiden käytön suhteen.

VPL kuljetuspalvelualue

- Toiminnallinen lähikunta: lähin mahdollinen kunta, josta tarvittava palvelu on saatavilla. Palvelupäätökseen määritellään toiminnalliset lähikunnat, joita ovat lähtökohtaisesti oman asuinkunnan rajanaapurikunnat. Viranhaltijan harkinnalla voidaan määritellä toiminnallisiksi lähikunniksi myös muita kuntia.
- Toiminnallisen lähikunnan käsite on poistettu luonnoksesta uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirryttyä. Luonnoksessa puhutaan omasta asuinkunnasta ja rajanaapurikunnista.

VPL kuljetuspalvelun omavastuuosuudet

Ostavastuuosuudet kunnittain vaikuttavat epätasa-arvoisilta, kun aiemmin taksat olivat alueella yhdenvertaiset. Eri kunnissa julkisen liikenteen taksat ovat erilaiset ja näiden taksojen mukaan tulee omavastuun määräytyä.

Kunnittain omavastuut vaikuttavat epätasa-arvoisilta, aiempi käytäntö on tasa-arvoinen eikä riipu julkisen liikenteen keskenään poikkeavista ja erilaisten tukijärjestelmien tuottamista hinnoista

Luonnoksen omavastuuosuudet ovat kilometrihinnoiteltuja, jolloin esim. matkalla Pornainen – Mäntsälä – Pornainen on eri omavastuu, kuin matkalla Mäntsälä – Pornainen – Mäntsälä. Julkisella liikenteellä kulkiessa matka maksaisi saman verran.

Taksimatkojen omavastuiden määräytyminen oikeiden julkisen liikenteen taksojen mukaisesti on liian monimutkaista ja logiikaltaan vaikea ymmärtää.

- Kilometripohjaisia maksuluokkia on vähennetty kevään luonnokseen verrattuna. Omavastuuosuudet on muutettu luonnokseen niin, että ne ovat samansuuruisia kaikissa alueen kunnissa.
- Omavastuuosuudet määritellään jatkossa vuosittain saatavilla olevien alueen julkisen liikenteen bussien hintojen mukaan.

Huomioitava asiat VPL matkojen yhdistelyssä

Aikamääre, ettei matka muodostuisi liian pitkäksi (Tilanteita, jolloin matkojen yhdistelyä ei tulisi käyttää?)

Yhdistelyn edut toteutuvat vain suunnitelluissa matkoissa, joissa palvelun käyttäjät etukäteen tietävät yhdistelystä, eikä se tuota palvelun käyttäjälle kohtuutonta viivästystä tai oman matkan varhentumista.

Yhdistelyn taloudellisen hyödyn tulisi olla läpinäkyvästi tiedossa kuten apteekissa lääkevaihdon hyödyn

Yhdisteltävien matkojen lukumäärä voinee olla 2-3, ellei ole ryhmämatkoja, jolloin yhdistelyn on hoitanut jo ohjelman järjestäjä.

Yhdistelyn onnistumista voisivat edistää ja auttaisivat hyväksymään mahdolliset yhdistelyn haitat asiakkaan kannalta yhdistelyyn kannustava hinnoittelu ja ehkä taksiyrittäjän saaman korvauksen liittäminen yhdistelyyn.

Matkojen yhdistelyä ei tulisi käyttää silloin, kun yhdistely loukkaa asiakkaan tasa-arvoista kohtelua eikä myöskään pienten epävarmojen säästöjen saavuttamiseksi.

- Asiakkaan yksilökuljetuspalvelumatka ei saa kasvaa yli 30 minuuttia ja ryhmäkuljetuksissa (opiskelu-, päivätoiminta- tai vastaavat matkat) yli 45 minuuttia yhdistelyn vuoksi. Asiakkaalle voidaan myös myöntää kuljetuspalvelun lisäpalveluna yksinmatkustusoikeus, jolloin hänen matkaansa ei yhdistellä. Tämä vaatii perustellut terveyteen tai toimintakykyyn liittyvät syyt. Pikatilauksissa asiakas voi asettaa joko ehdottoman haku- tai perilläolo ajan, jota noudatetaan 15 min. tarkkuudella. **Työ- ja opiskelumatkoissa** kuljetus on perillä viimeistään asetetun ehdottoman perilläolo ajan puitteissa.
- Kuljetustilaukset ovat ennakkotilauksia ja ne on tehtävä tuntia ennen matkan alkua, esteettömän auton tarpeessa 1,5 h ennen ja iltaisin, viikonloppuisin ja juhlapyhinä 3 h ennen matkan alkua. Asiakas voi käyttää kuukausittain kaksi pikatilausmatkaa. Nämä kyydit ohjauskeskus välittää heti soveltuvan ajoneuvon löydyttyä.
- Kuten aiemmin todettiin, asiakkaalle voidaan myöntää perustellusta syystä lisäpalveluna yksinmatkustusoikeus.

Kuljetusten ennakkotilausaikojen määrittely

- Ohjauskeskuksen palveluaika rajoittaa kuljetusten ennakkotilauksien tekoa esimerkiksi vuorotyötä tekevillä.
- Palveluaika voisi olla esim. 06-23, jolloin katettaisiin paremmin myös normaalit iltamenot.
- Ohjauskeskuksen palveluaika on klo 7-21, jolloin se antaa kokonaisvaltaista palvelua sekä ottaa vastaan puhelin ja sähköisiä kuljetustilauksia. Klo 21 mennessä tehdyt tilaukset toimitetaan ennakkotilausaikojen puitteissa. Yöaikaan (klo 21-07) ohjauskeskuksessa on rajoitettu puhelinpalvelu, joka palvelee kiireellisissä tilanteissa kuten ennakoimattomissa paluukyytitilauksissa. Yöaikaan ei vastaanoteta ennakkotilauksia tai anneta yleistä neuvontaa.

Palvelun saatavuus

- Taksimarkkinat eivät ole tasapainossa ja vastaa asiakasryhmien kysyntään taksien saatavuuden, palvelun toteutumisen eikä myöskään alan kohtuullisen kannattavuuden suhteen.
- Koska Keusote (ja muut hyvinvointialueet) ovat todennäköisesti suurimpia taksipalvelujen ostajia, tulee palvelua hankittaessa ja sopimuksia solmittaessa pyrkiä kehittämään alaa ja sen kannattavuutta.
- Vammaisten palvelutarve on normaaliin taksipalveluun verrattuna monipuolisempaa ja juuri tämä antaa mahdollisuuden kehittää elementtejä lähtien vammaisen loppukäyttäjän tarpeista, joita voisi soveltaa myös sopimushinnoitteluun. Siis laatusopimuksia myös vaativiin vammaisten kuljetussopimuksiin.
- Nämä asiat liittyvät enemmän kuljetusten kilpailutukseen kuin soveltamisohjeen päivittämiseen.

VPL opiskelu- ja työmatkat

- Millä perusteella opiskelumatkat myönnettäisiin lukuvuodeksi kerrallaan, jos on kyse useamman vuoden kestävästä opiskelusta?
- Työ- ja virkasuhteisten töiden rinnalle on tullut erilaisia palkkioperusteisia töitä esim. kokemusasiantuntijatyö. Nämä tulisi hyväksyä mukaan välttämättömiin työhön liittyviin matkoihin.
- Monipaikkainen työelämä edellyttää mahdollisuutta aloittaa tai päättää työpäivä muualla kuin kiinteässä työpisteessä, kunhan poikkeama on kohtuullinen eikä matkan kustannusvastuu kuulu työnantajalle.
- VPL –käsikirjan luonnostekstistä lainaus: *Työmatkalla tarkoitetaan matkustamista kotoa työn suorittamispaikkaan ja takaisin. Matkan alku- tai päätepiste voi olla muutakin kuin koti tai tavanomainen työn suorittamispaikka, ellei se aiheuta kohtuutonta pidennystä työmatkaan. Työmatkan päätteeksi voi esimerkiksi jäädä suoraan asioille.*
- Päiväkotiin vienti tai lapsen haku ei onnistu aina 10 minuutissa. Pitää pystyä keskustelemaan esim. henkilökunnan kanssa tarpeelliset asiat. 10 min. on kaikkeen asiointiin hyvin lyhyt aika, jos esim. joutuu jonottamaan.
- Luonnos pidetään ennallaan. Opinnot voivat keskeytyä tai läsnäolon tarve muuttua, jonka vuoksi tilanne päivitetään vuosittain.
- Nämä huomioidaan vapaa-ajan matkoissa, ellei viranhaltija myönnä näitä yksilöllistä harkintaa käyttäen työmatkoina.
- Kuljetuspalvelu mahdollistaa tämän, mutta vaatii asiakkaalta asioiden ennakointia ja muutoksista ilmoittamista ohjauskeskukselle. Lisäksi asiakkaan tulee huolehtia siitä, että hänen päätöksensä mahdollistaa matkat. Tarvittaessa on oltava yhteydessä vammaissosiaalityöhön
- Luonnos pidetään ennallaan. Yleensä päiväkodista hakemisen ajatellaan onnistuvan tässä ajassa.

Opiskelumatkat

- *”Palvelun hakemisen yhteydessä tulee esittää työ- tai opiskelutodistus.
Opiskelumatkat myönnetään lukuvuodeksi kerrallaan.”*
  - - Kuten soveltamisohjeen sivulla 26 todetaan, palvelua koskevat päätökset tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi.
- Luonnos pidetään ennallaan. Opinnot voivat keskeytyä tai läsnäolon tarve muuttua, jonka vuoksi tilanne päivitetään vuosittain.

VPL kuljetuspalvelu ikäihmisillä

- VPL kuljetuspalvelu koskee osaa ikäihmisistä.
- VPL kuljetuspalvelussa ei ole tulorajoja. Monet ikäihmiset saavat aivoinfarktin, joista heille jää liikkumisen esteitä. He tarvitsevat kuljetuspalveluita jo kuntoutusvaiheessa ja osalle tarve jää pysyväksi.
- Ikäihminen voi saada VPL mukaista kuljetuspalvelua myöntämisen kriteerien täytyessä.
- VPL mukaisten palvelujen saannin yleisenä edellytyksenä on palvelusta riippumatta pitkäaikainen vamma tai sairaus. Mikäli vamman tai sairauden pitkäaikaisuudesta ei ole varmuutta hakuvaiheessa, viranhaltija tekee ratkaisun yksilöllistä harkintaa käyttäen. Kyseeseen voi tulla silloin joko SHL kuljetuspalvelu tai VPL määräaikaisena, mikäli palvelun saamisen muut edellytykset täyttyvät.

Vaikeavammaisuuden määrittely

- ***”Pitkäaikaisuuden kesto vamman tai sairauden kohdalla tarkoittaa pääsääntöisesti vähintään noin vuoden kestänyttä toimintakyvyn merkittävää alentumista.”***
- Kuljetuspalvelun hakemista tai saamista ei voida rajata sillä edellytyksellä, että vamman/sairauden olisi tullut jo kestää vuoden ajan, ennen kuin palvelua voi hakea/saada. Lause tulisi muotoilla esimerkiksi: ***”Pitkäaikaisuuden kesto vamman tai sairauden kohdalla tarkoittaa pääsääntöisesti vähintään noin vuoden kestänyttä **tai kestäväksi arvoitua** toimintakyvyn merkittävää alentumista.”***
- Vammaispalvelulaissa vammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla on vamman tai sairauden vuoksi pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista (VPL 2 §). Lain soveltamiskäytännössä pitkäaikaisuudeksi on muodostunut vamman tai sairauden vähintään vuoden mittainen kesto.
- Mikäli asiakkaalla on juuri todettu sairaus tai vamma, joka ei tule paranemaan, ei edellytetä että toimintakyky on ollut aluksi huono vuoden ajan.

VPL matkustusalue

- Kaikki Keusoten alueen asiakkaat menettävät Helsinki –matkansa, ellei niitä myönnetä yksilöllisen tarpeen mukaan. Ohjeessa tulisi olla esimerkkejä siitä, millä perusteella Helsinki –matkoja voidaan jatkossa myöntää.
- *”Asiakkaalle voidaan myöntää jokapäiväiseen elämään kuuluvia matkoja yksilöllisellä harkinnalla matkustusalueesta poiketen.”* Tästä voi saada sen käsityksen, että yksilöllinen harkinta tarkoittaa päättäjää. Asiakkaalle tulisi myöntää matkoja hänen yksilöllisen tarpeen mukaan. Voisiko lause olla esim. Asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaan hänelle voidaan myöntää matkoja matkustusalueesta poiketen.
- Matkoja voidaan edelleen myöntää viranhaltijan yksilöllisellä harkinnalla, perustellusta syystä. Automaationa Helsinki -matkaoikeus kaikille HVA:n VPL kuljetuspalvelua käyttäville jää pois. Vammaispalvelulaissa oikeus koskee vain oman asuinkunnan aluetta ja välittömiä rajanaapurikuntia.
- Luonnos säilytetään tältä osin ennallaan. Viranhaltija käyttää yksilöllistä harkintaa punnitessaan perusteltuja syitä kuljetuspalvelualueeseen. Täysin kattavia esimerkkejä on hankala asettaa.

Omavastuu

- Samassa taloudessa asuvan toisen kuljetuspalveluun oikeutetun henkilön omavastuu?
- Mikäli kyseessä on saattajana toimiva henkilö, häneltä ei peritä omavastuuta VPL kuljetuspalvelussa
- VPL ja SHL kuljetuspalvelussa perheenjäsen voi matkustaa muutenkin mukana maksaen saman omavastuun määrän kuljetuksesta kuin varsinainen asiakaskin. Mukana matkustavilta alle 7 –vuotiailta lapsilta ei peritä omavastuuosuutta.
- Yksittäistapauksissa on järkevää menetellä näin, mutta mikäli tarve on pitkäaikainen, kannattaa päätökseen työmatkoista määritellä kuukausittainen oikeus ja kuljetusten määrä tiettyihin työpisteisiin/kuntaan tai kuntiin.
- Maksavatko HVA:n ulkopuolelle suuntautuvien työmatkojen osalta asiakkaat kaikki matkat itse ja samoin Helsinki –matkat ja hakevat korvausta kuitteja vastaan jälkikäteen? Esim. hybridityötä tekevä henkilö, joka tekee sekä etätyötä ja läsnätyötä HVA –ulkopuolella? Ovatko työmatkat silloin yksittäismatkoja?

SHL määrärahasidonnaisuus ja VPL erityinen järjestämisvelvoite

- SHL mukaista kuljetuspalvelua järjestetään vain vahvistetun käyttösuunnitelman ja varattujen määrärahojen puitteissa, joka asettaa kyseenalaiseksi kaikki liikkumista tukevat palvelut. Liikkumistuen kyseenalaistamisen mahdollisuus tulee poistaa.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 4 § 1 momentissa palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta kuitenkin säädetään, että **"hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää."** Ei siis pelkästään vammaisille henkilöille tarkoitettut palvelut ja tukitoimet.
- Tässä tulee siis myös s. 7 luvun 2.1. kappaleeseen 4 lisätä sivua 11 vastaava teksti siitä, että myös sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumista tukevia palveluja tulee järjestää **sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisina kuin asiakkaiden tarve edellyttää** ja niihin tulee näin ollen varata myös määrärahoja asiakkaiden tarvetta vastaavasti.
- **"Vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua tulee järjestää vammaisille henkilöille määrärahoista riippumatta. Hyvinvointialueen velvollisuutena on huolehtia siitä, että vammaisille henkilöille tarkoitettut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin hyvinvointialueen kunnissa esiintyvä tarve edellyttää."**
- Vammaispalveluissa tietyt palvelut, kuten kuljetuspalvelu, kuuluvat subjektiivisen oikeuden piiriin. Palvelun myöntämisen kriteerien täytyttyä palvelu on myönnettävä. Määrärahoja on haettava tarvittaessa lisää näiden palvelujen järjestämiseksi.
- Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 § mukaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvat sosiaalipalvelut on järjestettävä sen sisältöisinä ja siinä laajuudessa, kuin sosiaalihuoltolaissa tai muussa laissa säädetään. Sosiaalihuoltolain palveluihin kuuluvat liikkumista tukevat palvelut (23 §).
- Sosiaalihuoltolain 23 §:n mukaan ensisijainen tapa järjestää kaikille soveltuva liikkuminen on esteetön ja toimiva julkinen joukkoliikenne mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenteen. Pykälässä on lueteltu eri toteuttamistavat.
- Sosiaalihuoltolain 23 §:n sanamuoto on: Liikkumisen tukea **voidaan järjestää**. Sanamuoto tuo esille eron VPL kuljetuspalveluun, joka on subjektiivinen oikeus (sanamuoto: **on järjestettävä**). SHL:n mukainen kuljetuspalvelu on määrärahasidonnainen palvelu. Esim. tulo- ja varallisuusrajojen avulla palvelu voidaan kohdistaa kaikista heikoimmassa asemassa oleville.

Vakiotaksi

- Muutetaan luonnokseen näin: *Asiakkaalle voidaan myöntää vakiotaksioikeus, jos hän ei voi terveydentilansa, vamman, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi matkustaa muun kuin vakituisen ja hänelle tutun kuljettajan kanssa. Vakiotaksi voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun asiakkaalla on liikuntarajoite tai muu toimintarajoite, joka edellyttää kuljettajalta oikeanlaista avustamista ja jossa väärin tehty avustaminen voi aiheuttaa vakavaa haittaa.*

”Vakiotaksi voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun asiakkaalla on liikuntarajoite, joka edellyttää kuljettajalta oikeanlaista avustamista ja jossa väärin tehty avustaminen voi aiheuttaa vakavaa haittaa.”

Matkojen yhdistely

- *"Asiakas voi asettaa kuljetustilaukselle kiinteän haku- tai noutoajan, **mutta ei molempia**.*
- Tulisiko tässä sallia asiakkaan tarpeiden mukainen jousto, esimerkiksi: "Asiakas voi asettaa kuljetustilaukselle kiinteän haku- tai noutoajan, mutta pääsääntöisesti ei molempia."
- *"Kuljetuspalvelumatkoja voidaan yhdistellä toteutettavaksi myös samalla kulkuvälineellä, jollei siitä aiheudu matkustusajan kohtuutonta pitenemistä tai muuta kohtuutonta haittaa. Yksilömatkoissa matkustusaika saa yhdistelyn takia kasvaa yhdensuuntaisella matkalla enintään 30 minuuttia. Ryhmäkuljetuksina toteutuviissa opiskelu-, päivätoiminta- tai vastaavissa matkoissa matkustusaika saa yhdistelyn takia kasvaa yhdensuuntaisella matkalla enintään 45 minuuttia."*
- Onko ohjeessa asetettu 30 tai 45 minuutin matkustusajan lisääntyminen yhdensuuntaisella matkalla enää kohtuullinen, etenkin jos huomioidaan Keusoten alueen koko?
- Luonnokseen on korjattu noutoajan tilalle perilletuloaika.
- Matkojen yhdistely vaatii liikkumavaraa joko haku- tai perilletuloajan kohdalla. Mikäli asiakkaalle annettaisiin mahdollisuus lukita näistä molemmat, kuljetuksen yhdistämistä ei voitaisi toteuttaa. Tämän vuoksi ehdotettua joustoa ei voida muuttaa luonnokseen.
- Luonnosta laadittaessa tätä on pidetty kohtuullisena. Matkojen kestoja verrataan siihen, mitä julkisilla liikennevälineillä kulkemiseen kuluu aikaa siirtymiseen.

Aika hakemuksen saapumisesta päätöksentekoon SHL ja VPL

- *"Enimmäisaika päätöksen tekemiselle on kolme (3) kuukautta siitä, kun asia on tullut vireille."*
- Lause on harhaanjohtava ja se ohjaa käyttämään päätöksentekoon vähintään kolme kuukautta
- Vammaispalvelulain 3 a §:n 3 momentissa säädetään kuitenkin, että "(vammais)palveluja ja tukitoimia koskevat **päätökset on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vammainen henkilö tai hänen edustajansa on esittänyt palvelua tai tukitointa koskevan hakemuksen, jollei asian selvittäminen erityisestä syystä vaadi pitempää käsittelyaikaa.**
- Sosiaalihuoltolain 45 §:ssä säädetään, että kiireellisiä toimenpiteitä koskevassa asiassa päätös tehtävä viipymättä ja muissa kuin kiireellisissä asioissa **päätös on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun asia on tullut vireille.**
- Luonnos pidetään ennallaan. Viranhaltijat ovat tietoisia siitä, että päätökset tehdään mahdollisimman pian. Viivästyksiä voi tulla esimerkiksi silloin, kun joudutaan hankkimaan lisäselvityksiä, jotka pidentävät käsittelyaikaa. Tätä tarkoitetaan lain kohdalla *"jollei asian selvittäminen erityisestä syystä vaadi pidempää käsittelyaikaa"*.

Aika hakemuksen saapumisesta päätöksen toimeenpanoon SHL ja VPL

- SHL:n 45 § 2 momentissa mainittu viimeistään kolmen (3) kuukauden määräaika koskee päätöksen toimeenpanoa, ja momentissa säädetään myös päätöksen toimeenpanon osalta lähtökohdaksi se, että **päätös on toimeenpantava kiireellisissä tapauksissa viipymättä ja muissa kuin kiireellisissä tapauksissa ilman aiheetonta viivytystä.**
- Lause tulisi muotoilla esimerkiksi näin: "**Kuljetuspalvelua koskeva päätös on tehtävä ja toimeenpantava ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen kun asia on tullut vireille.**" Haluttaessa voidaan jatkaa näin: "**Päätös on kuitenkin viimeistään tehtävä ja toimeenpantava kolmessa (3) kuukaudessa asian vireilletulosta. Aika voi olla tätä pidempi vain, jos asian selvittäminen erityisestä syystä vaatii pidempää käsittelyaikaa tai toimeenpanon viivästymiselle on muu asiakkaan tarpeeseen liittyvä erityinen peruste.**"
- Päätöksenteon yhteydessä viranhaltija tekee palvelun käyttämisen käytäntöihin liittyvät toimenpiteet ja lähettää myönteisen päätöksen ohessa tarkempaa tietoa palvelun käytöstä. Eli käytännössä toimeenpano tapahtuu samanaikaisesti päätöksenteon kanssa.

Muut kommentit

- Lausunnon antamiseen annettu aika liian lyhyt huomioiden soveltamisohjeen vaikuttavuuden ja laajuuden
- Pitääkö käyttää ohjauskeskusta taksin tilaamiseen, vaikka ei ole tarvetta invataksille?
- Taksini sovellus on loistava keino taksin tilaamiseen verrattuna kalliiseen Lähitaksin numeroon
- Toivotaan matkojen määrän sijasta kilometrimäärää, joka mahdollistaisi matkustamisen myös tietyn alueen ulkopuolella
- Tulisi kirjata tarkemmin, miten HVA tiedottaa asiakkaita muutoksista (ei pelkästään verkkosivuilla)
- Soveltamisohje nojaa voimassa olevien vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain määräyksiin. Sosiaalihuoltolaki on vanhentunut palvelujen kuntapainotteisuuden osalta. Laki on monimutkainen ja kuntapainotteinen
- Vanhusneuvosto katsoo että sillä on mahdollisuus tuoda kantansa esiin myös HVA:n ja kuntien yhteistyöneuvotteluissa liikkumista tukevien palvelujen järjestämistä koskevista kysymyksistä sekä em. Tahojen vuosittaisissa neuvotteluissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Vanhusneuvostojen edustuksen tulee olla myös näissä neuvotteluissa läsnä.
- Lausunnot on pyydetty jo aikaisemminkin keväällä 2023
- Ohjauskeskuksen aloittaessa kaikki SHL ja VPL kuljetuspalvelun kyydit tilataan ohjauskeskuksen kautta tästä huolimatta
- Toivotaan tähän tulevan parannuksia uuden vammaispalvelulain voimaantulon myötä
- Tarkka tiedottamisen tapa varmistuu myöhemmässä vaiheessa. Pyritään huolehtimaan siitä, että tieto tulee useita väyliä pitkin.
- Päätöksenteossa viranhaltijat noudattavat voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Kiitos!

KEUSOTE
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue